

кнення ризику повинна зіставлятися з коректною оцінкою можливих втрат, зумовлених дією ризику.

Список літератури: 1. Кириченко О.А. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах довгострокового кредитування / О.А. Кириченко, М.В. Коніжсай // *Фінанси України*. - 2011. - № 6. - С. 103-117. 2. Гранатуров В.М. Ризики підприємницької діяльності: Проблеми аналізу / В.М. Гранатуров, О.Б. Шевчук. - К.: Зв'язок, 2000. - 152 с. 3. Леонов С.В. Учет рисков и инноваций в рамках метода корректировки нормы дисконта / С.В. Леонов, О.Н. Диденко // *Механізм регулювання економіки*. - 2005. - № 1. - С. 46-51. 4. Брігхем Євхен. Основи фінансового менеджменту: пер. з англ. / Євхен Брігхем - Київ: Молодь, 1997. - 1000 с. 5. Бірман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов: пер. с англ. / Г. Бірман, С. Шмидт; под ред. Л.П. Белых. - М.: Банки и биржи, Юнити, 1997. - 631 с. 6. Вітлінський В.В. Концептуальні засади ризикології у фінансовій діяльності / В.В. Вітлінський // *Фінанси України*. - 2003. - № 3 - С. 3-9. 7. Бардиш Г. О. Проектний аналіз: підручник / Г. О. Бардиш. - 2-ге вид., стер. - К.: Знання, 2006. - 416 с. 8. Андрєєва Т.Є. Ризик у ринковій економіці: навч. посібник / Т.Є. Андрєєва, Т.Е. Петровська, А.Б. Гур'янов [та ін.]. - Харків: Бурун Книга, 2005. - 128 с. 9. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / П.П. Микитюк. - К.: Центр навч. літ., 2007. - 400 с. 10. Вітлінський В.В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: навч. посіб. / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко - К.: КНЕУ, 2005. - 292 с. 11. Райс Т. Финансовые инвестиции и риск: пер. с англ. / Т. Райс, Б. Кейли. - К.: Торгово-издат. бюро, 2005. - 592 с.

Надійшло до редколегії 16.02.2012

УДК 330.3

М.А. ШУМ, к.е.н., доц., ХІФ УДУФМТ, Харків

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ

У роботі розглядаються деякі аспекти економічного розвитку України на сучасному етапі і напрям виходу з кризи з подальшим переходом на інноваційну дорогу розвитку.

В работе рассматриваются некоторые аспекты экономического развития Украины на современном этапе и направление выхода из кризиса с дальнейшим переходом на инновационную дорогу развития.

Some Ukraine economic development aspects in the modern stage and direction of going out from crisis with the following transition onto innovation path of development are considered in this work.

Ключові слова: промислове зростання, економічна криза, інноваційний розвиток, інвестиції.

Вступ

В умовах фінансової кризи і зростання і негативних явищ в економіці України у сфері промислового виробництва особливої значущості набувають питання подолання кризових і негативних явищ з подальшим переходом до економічного зростання.

Постановка завдання

Питання діяльності ТНК стосовно умов сучасного етапу розвитку економіки України вимагають подальшого вивчення і дослідження.

Методологія

Функціонування і розвитку транснаціональних корпорацій (ТНК), інші аспекти їх діяльності займає значне місце в працях вітчизняних і зарубіжних учених і фахівців.

Результати дослідження

У наш час, не дивлячись на певні позитивні зрушення, економіка України розвивається не стійко.

Зростання реального валового внутрішнього продукту України в 2011 році прискорилося до 5,2% по порівнянню, з 4,2% в 2010 році. Номінальний ВВП за 2011 рік склав 1314 млрд. грн. в порівнянні з 1095 млрд. грн. в 2010 році. Що є явно недостатнім для виходу на до кризовий рівень.

Підприємства космічної галузі України в 2011 році збільшили виробництво і реалізацію продукції майже на 70% в порівнянні з 2010 роком – до 3,4 млрд. грн.

За даними Державного космічного агентства чистий прибуток його підприємств за підсумками року склав 76,7 млн. грн., здійснено шість пусків ракет-носіїв українського виробництва, виведено на орбіту 12 космічних апаратів.

Прибуток підприємств України за 11 місяців 2011 року виріс в 2,1 раз – до 107,5 млрд. грн. За інформацією Державної служби статистики, прибуток отримали 60,7% підприємств (194 млрд. 632,4 млн. грн.), збитки – 39,3% підприємств (87 млрд. 72,7 млн. грн.). Найбільший прибуток спостерігався в промисловій сфері і в підприємств транспорту і зв'язку. Найбільші збитки отримали підприємства, що працюють у сфері культури і спорту, будівництва.

Україна в січні 2012 року скоротила імпорт газу втричі в порівнянні з показниками річної давності.

Державний і гарантований державою борг в 2011г. зменшився з 39,6% до 36,2%, ВВП. [3] Прямий державний борг в 2011г. знизився з 29,9% до

27,4% ВВП, у тому числі прямий зовнішній борг - з 16,8% до 15% ВВП, внутрішній борг – з 13,1% до 12,4% ВВП. При цьому в держбюджеті 2012 р. об'єм державного боргу на 31 грудня 2012 р. встановлений на рівні 415 млн. 120,9 тис. грн.

Стан і розвиток економіки України повністю і прямо взаємопов'язані і відбиваються в стані і динаміці розвитку її галузей і перш за все провідних.

Для енергетичної галузі 2011 р. пройшов під знаком кризи на ринку енергоносіїв. При цьому попередній рік став роком приватизації підприємств Української енергетики. Враховуючи високу цікавість приватних інвесторів до енергетичних об'єктів, необхідність їх модернізації і нестійке фінансове положення підприємств енергетики, можна з великою часткою упевненості передбачити, що і в 2012 році приватизаційні тенденції в енергетиці зберігаються. При цьому перехід об'єктів енергетики в приватні руки не призводить до їх модернізації, впровадження нової техніки; ресурсозберігаючих технологій, підвищення якості електроенергії і зниженню її собівартості, але держава усе більш втрачає контроль і управління в цій стратегічній галузі, посилюючи кризисний її розвиток і економіки в цілому. Збереження високих цін на газ (у держбюджеті 2012г. закладена ціна \$ 416 тис. куб. м.), при повній відсутності її компенсації масштабним ресурсозберіганні, структурною перебудовою економіки, переведенням економіки України на інвестиційний, інноваційний шлях розвитку і ін., як мінімум може привести до падіння курсу гривни, підвищення собівартості української продукції, кризи в економіці.

У такій базовій для українською економіки галузі, як хімічна промисловість, за 2011 рік не удалося відновити до кризисного рівня виробництва і вийти на об'єм 2007 років. Катастрофічно на стан галузі позначаються високі ціни на російський газ, за відсутності компенсаційних механізмів. Щоб утримати свої позиції на ринку, вітчизняні хімічні підприємства змушені відпускати свою продукцію нижче за собівартість, що не може продовжуватися достатньо довго. Ці тенденції, як відомо, збержуться і на 2012 рік.

Досить песимістичні прогнози на 2012 рік і відносно металургійної галузі. На положення справ в якій в першу чергу впливає стан світових ринків – по-перше, світове споживання металу продовжує скорочуватися, і по-друге, криза на ринку нерухомості Китаю.

Металургія є однієї з основ індустріальної економіки України і на момент отримання незалежності включала – 14 металургійних комбінатів і заводів, 7 трубних, 10 метизних, 26 гірничорудних підприємств, 3 феросплавних, 20 заводів кольорової металургії, 35 підприємств вторинних металів. Вона виробляла близько 40% всього радянського прокату – 38,6 млн. тонн.

Остання великомасштабна модернізація металургійного комплексу України сталася в 1986-1989 рр. У цей період для оновлення основних виробничих фондів, впровадження ресурсо- і енергозбережних технологій в гірничо-металургійний комплекс (ГМК) України було інвестовано, еквівалентно нинішнім \$ 15 - 20 млрд. Це були останні крупні цілеспрямовані, комплексні і концентровані вкладення в галузь, що дозволили експлуатувати її до теперішнього часу (не ефективно, з катастрофічною втратою позицій як технологічних, так і маркетингових).

Останніми роками доля металургії у ВВП країни складає 25 - 27%, чим визначається її місце і значення в економіці України та її вплив на динаміку розвитку народногосподарського комплексу.

В даний час технічний стан галузі знаходиться на критичній відмітці. Катастрофічно скоротився випуск металопродукції з легованих, не іржавіючих і спеціальних сталей. Основою в експорті став товстий аркуш (25%) і інша металургійна заготовка. Українська металургія практично по своєму бажанню перейшла в нішу металургійних напівфабрикатів. І на даний момент більше 55% металопродукції – це продукція 1-2 переділу.

Протягом 1991-2009 рр. сталася різка, катастрофічна деіндустріалізація економіки України, її принциповий і економічно не обґрунтований перерозподіл у бік галузей з низьким рівнем переробки, придбання переважно сировинної спрямованості. За цей період доля машинобудування в структурі промисловості знизилася майже в 3 рази – з 31% до 10,5% в 2009 році. При цьому інноваційна діяльність в промисловості та і економіка в цілому близька до нульової відмітки.

Для сформованого в даний час в Україні типа економіки такі високотехнологічні, інтелектуальні з високим рівнем переробки галузі, як авіаційна і суднобудівельна промисловість, приладобудування, верстатобудування, електротехнічна промисловість, сільхозмашинобудування, воєнно-промисловий комплекс (ВПК) (перелік можна продовжувати) не потрібні. Тобто галузі, які вимагають істотного інтелектуального, наукового потенціалу, інвестицій і інноваційного розвитку, державного виконання і конт-

ролю, але і державних цілей, що забезпечують управління, і інтересів у всіх галузях і економіці в цілому, що визначають науково-технічний прогрес, соціально-економічний розвиток і місце держави в міжнародному розподілі праці і на світовому ринку, є не затребуваними і є явним тягарем.

На фінансування фундаментальної науки в держбюджеті на 2012г. закладено всього 2,438 млрд. грн. Закон України «Про наукову і науково-технологічну діяльність» зобов'язав забезпечувати бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності в розмірі не менше 1,7% ВВП. При ВВП України на рівні 1 трлн. грн. – це складає порядка 20 млрд. грн., а виділяється 7 млрд. грн. В рамках бюджетного фінансування Національна Академія наук повинна забезпечити окрім усього іншого і здійснення державних науково-технічних цільових програм. В даний час діє всього 6 таких програм, у тому числі – нанотехнології і наноматеріали.

Загальна сума фінансування їх знижується з року в рік: з 71,8 млн. грн. в 2010 р. до 51,4 млн. грн. в 2011году, проти передбаченого програмами фінансування на рівні 350 млн. грн., що приводить до неефективного використання і без того украй обмежених бюджетних коштів і катастрофічного відставання України від розвинених країн і світового рівня в пріоритетних, визначаючих науково-технічний прогрес (НТП) галузях.

Все вище сказане дозволяє зробити висновок про необхідність кардинальної зміни ситуації у сфері промислового виробництва і економіки в Україні в цілому. Одним з напрямів цих змін, з врахуванням кризисного розвитку світової економіки і економіки України, на наш погляд, могла б стати системна реструктуризація промислової сфери і народного господарства в цілому.

У епоху глобалізації все більше значення в світових процесах набувають транснаціональних корпорацій (ТНК). ТНК можуть успішно конкурувати з більшістю країн світу як по виручці від реалізації (ВВП), так і по рівню капіталізації. В даний час ТНК виробляють більше чверті світового сукупного продукту і їх частина постійно зростає. Вони контролюють біля 80% патентів і ліцензій на винаходи, нові технології і ноу-хау. Під контролем ТНК знаходиться значне число світових товарних ринків: 90% світового ринку пшениці, кави, кукурудзи, лісоматеріалів, тютюну, залізняку, 85% - ринку міді і бокситів, 80% - ринку сподіваючись і олова, 75% - ринку сирої нафти, натурального каучуку, автомобільний ринок, авіаційний ринок, ринки спеціальної техніки і багато інших. На підприємствах ТНК працює більше 70 млн. осіб, а з врахуванням інфраструктури і суміжних галузей

ТНК забезпечують роботою більше 150 млн. ос..., які щорічно виробляють продукції більш ніж на 1 трлн. дол. США.

Вертикально- і горизонтально-інтегровані корпорації дозволяють концентрувати матеріальні, людські, фінансові ресурси на вирішення складних науково-технічних і виробничих проблем, що забезпечує інноваційний розвиток національних економік, успішне подолання кризисних явищ, як на національних, так і на світовому рівні, високу конкурентоспроможність корпорацій на світових ринках збуту. Під час світової фінансової кризи, в умовах кризисного розвитку світової і національних економік, питання функціонування, стійкості ТНК, їх вплив на соціально-економічні процеси країн придбавають виняткове значення, оскільки потенційно вони можуть стати найважливішим інструментом подолання кризисних явищ на національному і світовому рівні.

Роль ТНК в світовій і національних економіках постійно зростає, що зв'язане, в значній мірі, з тими перевагами які надає організація внутріфірмового міжнародного виробництва:

- 1) найефективніше використовуються вигоди міжнародної спеціалізації виробництва окремих країн;
- 2) максимально використовуються податкові, інвестиційні і ін. пільги, надані іноземним інвесторам національними державами;
- 3) максимальне наближення виробництв до ресурсів і світових ринків;
- 4) оптимальне завантаження виробничих потужностей залежно від кон'юнктури ринків;
- 5) використання своїх дочірніх підрозділів філій для вирішення всіляких завдань – здобуття новітніх технологій, завоювання ринків та ін.;
- 6) організація виробництва ТНК на міжнародному рівні дозволяє управляти життєвим циклом продукції, організовуючи її виробництво в різних країнах, торгуючи ліцензіями.

На нашу думку, в Україні є великі можливості використання досвіду ТНК в різних сферах:

- авіаційна промисловість – створення ТНК по розробці, виробництву, реалізації і експлуатації авіаційної техніки (наприклад реалізація спільно з Росією проекту АН-70);
- космічна галузь;
- енергетика;
- освоєння природних ресурсів та ін..

Висновок

Використання світового досвіду функціонування ТНК повинне сприяти виходу України з економічної кризи з подальшим переходом економіки на інноваційну дорогу розвитку, з подальшим динамічним соціальним і економічним зростанням.

Список літератури: 1. *Геєць В.М.* Інноваційні перспективи України / *В.М.Геєць, В.П.Семиноженко.*—Х.: Константа, 2006. 2. Стратегический менеджмент / ред. *А.Н.Петров.*—СПб.: Питер, 2008. 3. Статистичний щорічник України за 2010 рік. К.: Август Трейд, 2011. - 560 с.

Надійшло до редколегії 17.02.2012

УДК 339.138

Т.С. МАКСИМОВА, д.е.н., проф., Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, Луганськ

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ РЕКЛАМНИХ КОМУНІКАЦІЙ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПРЯМОГО МАРКЕТИНГУ

Розглядаються проблеми активізації прямого маркетингу на підставі впровадження інтерактивних систем. Розкриваються основні переваги, пов'язані з використанням інтегрованих рекламних комунікацій при формуванні стратегій прямого маркетингу.

Рассматриваются проблемы активизации прямого маркетинга на основе внедрения интерактивных систем. Раскрываются основные преимущества, связанные с использованием интегрированных рекламных коммуникаций при формировании стратегий прямого маркетинга.

The problems of activization of the direct marketing on the basis of introduction of interactive system are examined. The main advantages, which deal with the use of integrated advertizing communications while forming the direct marketing strategies, are revealed.

Ключові слова: реклама, прямий маркетинг, споживачі, інформація, Інтернет, комунікації

Постановка проблеми у загальному вигляді. Прямий маркетинг передбачає реалізацію заходів рекламних програм для інформованості споживачів, розробки інструкцій з продажу і організації торгівлі. Більшість стратегій прямого маркетингу спонукають невдачі через те, що керівники вітчизняних підприємств і співробітники, відповідальні за рекламу, створюють неефективну програму інтегрованих рекламних комунікацій (ІРК)